

Den likvärdiga skolan – framtidens skola

Hur ska alla barn få möjlighet att lära sig så mycket som möjligt för att uppnå sin fulla potential, oavsett vilken familjebakgrund de har? Nyligen arrangerade Lärarnas Riksförbund och IFN ett webinarium på temat. Nu finns webinariet att se i efterhand och du kan också lyssna på en podd om ämnet.

Skolans likvärdighet är grundläggande för Sverige. Vi har en tradition av att vara ett inkluderande samhälle där en gemensam kunskapsgrund har gjort klassresor möjliga. Den gemensamma kunskapsgrunden har också varit en viktig byggsten till en välinformerad demokrati.

Den svenska skolan slår år efter år ut en tredjedel av alla elever och frågan om en likvärdig skola har blivit en ödesfråga för Sverige. I webinariet medverkar utbildningsminister Anna Ekström (S), Åsa Fahlén, ordförande Lärarnas Riksförbund, Magnus Henrekson, professor i nationalekonomi IFN, och Åsa Wikforss, professor i filosofi. De bidrar alla med sina respektive perspektiv och lösningar på skolans problem.

Utvecklingen i skolan går att vända relativt fort, säger Magnus Henrekson i podden, och för fram Tyskland och Estland som lyckade exempel. Han lyfter också fram behovet av en välfungerande skola för att få ett konkurrenskraftigt näringsliv. Tillsammans med Åsa Fahlén diskuterar han kunskapssynens betydelse, vilken marknadsdesign som skulle behövas för att få skolmarknaden att fungera och vad för slags statlig styrning av skolan Lärarnas Riksförbund vill se.

Webinariet hittar du på Lärarnas Riksförbunds hemsida <https://www.lr.se/inspiration/titta/den-likvardiga-skolan> och podden finns på <https://ifnpodcast.libsyn.com/den-likvrdiriga-skolan-framtidens-skola>.

En hållbar energimarknad

Foto: Karl Gabor.

Elbehovet växer i takt med att transporter och industrier ska elektrifieras och reformer behövs inom såväl vindkraft som på elmarknaden. Ett sätt att skapa en hållbar energimarknad är genom att införa fler elområden.

– Vi behöver införa ett elområde för Stockholm, säger Thomas Tangerås och Pär Holmberg.

De är två av IFN:s forskare som arbetar med frågan om framtidens energimarknad inom ramen för forskningsprogrammet Hållbar energiomställning. Under våren har de lyft frågan om en hållbar energimarknad i den offentliga debatten, bland annat genom debattartiklar i *Dagens Nyheter* och energibranschens nyhetsportal *Second Opinion*.

Deras debattinlägg görs när elbristen står högt upp på agendan och när vi kan läsa fler skildringar om hur företag drabbas genom att de inte kan bygga ut sin verksamhet till följd av lokal elbrist. När viktig elproduktion samtidigt läggs ned eller hotas av nedläggning, behövs reformer som förbättrar prisbildningen på marknaden. Dessa skulle även underlätta omställningen till mer grön energi.

– I det korta perspektivet skulle kritisk värmekraft i Stockholm kunna räddas, utan att politiker behöver gripa in. På längre sikt skulle det stimulera till ökad flexibilitet hos konsumenterna när lokal elbrist uppstår i Stockholm, säger Thomas Tangerås.

Hur skulle fler elområden påverka elpriset för konsumenterna?

– Priset skulle stiga i Stockholm när lokal elbrist uppstår. Elpriset kommer på kort sikt att gå upp i Stockholm därför att det finns elbrist där. Det högre elpriset ökar lönsamheten att investera i ny elproduktion och i flexibel elanvändning i Stockholm. Därför kommer ökningarna i elpriset

att dämpas på längre sikt. Konsumenterna betalar mer för elen för att minska risken för fysisk bortkoppling, förklarar forskarna.

I ett äldre förslag från Svenska Kraftnät föreslås också ett elområde Storstockholm men också en sammanslagning av de två södra elområdena. Något som inte skulle få önskad effekt, enligt Holmberg och Tangerås:

– De två södra områdena borde vara separerade även i framtiden för att stimulera investeringar i södra Sverige. Nya elområden skulle också ge incitament att förlägga ny elintensiv industri där det finns ett överskott av elproduktion, säger Pär Holmberg och Thomas Tangerås.

Fastighetsskatt på vindkraft en möjlig väg

För att nå en hållbar energiomställning krävs flera åtgärder, bland annat en utbyggnad av vindkraften. Ett sätt är att ge kommuner fler incitament för att tillåta ny vindkraft, skriver IFN-forskaren Erik Lundin i en debattartikel i *Svenska Dagbladet*.

I dagsläget har kommunerna rätt att använda sig av det kommunala vetot för att stoppa vindkraftsetableringar. Men vetot har kritiserats för att det saknar beslutskriterier, krav på motivering för avslag och tidsgräns för beslutet. Bland kritikerna finns både vindkraftsindustrin och Naturvårdsverket. Regeringen har också nyligen tillsatt en utredning om vetorättens framtid.

En av anledningarna till att vetot existerar är grundtanken om det kommunala självbestämmandet, men det finns anledning att ifrågasätta om kommunerna värderar globala klimatvinster högre än de lokala kostnader som är förknippade med vindkraften, menar Erik Lundin förknippade med vindkraften, menar Erik Lundin Han anser att det kommunala självbestämmandet skulle kunna värnas om kommunerna gavs fler ekonomiska incitament för att tillåta vindkraftsetablering. Det skulle till exempel kunna göras genom att fastighetsskatten på vindkraft reformeras så att den tillfaller kommunerna. En sådan fastighetsskatt skulle också leda till ett mer samhällsekonomiskt effektivt utfall:

–Eftersom fastighetsskatten till stor del baseras på det företagsekonomiska värdet av ett projekt, kommer ”kostnaden” (dvs skatten) för tillståndet på ett mer effektivt sätt matchas

med ”priset” på ett tillstånd (som kommunen då kan välja att acceptera eller avslå), istället för att investerarna ska behöva förlita sig på att kommunala beslutsfattare har en preferens för långsiktiga globala klimatmål.

Pär Holmberg, Erik Lundin och Thomas Tangerås. Foto: Karl Gabor.

Det finns sedan tidigare politiska förslag från Centerpartiet och Miljöpartiet som liknar Erik Lundins förslag om kommunalisering av fastighetsskatten på vindkraft, men i de förslagen ingår också en kommunalisering av fastighetsskatten på vattenkraft. Det är fel väg att gå, enligt

Erik Lundin:

– Vattenkraften är redan så gott som färdigutbyggd, vilket leder till att de samhällsekonomiska vinsterna av en sådan reform är förhållandevis små. Därför är det mycket mer angeläget att i första hand åstadkomma en förändring av fastighetsskatten på vindkraft, säger Erik Lundin.

IFN:s forskning presenteras först i ett working paper. Nästa steg är publicering i vetenskapliga tidskrifter som är peer reviewed. Här är några av de artiklar som nyligen accepterats för publicering.

Malin Gardberg, ”Exchange Rate Sensitivity and the Composition of Net Foreign Assets”, *Journal of Money, Credit and Banking*.

Denna studie visar att sammansättningen av ett lands utländska nettotillgångar har en inverkan på dess valutas volatilitet. Valutor från länder med mycket utländsk privat skuldfinansiering reagerar vanligtvis kraftigare på osäkerhet på finansmarknaden, medan länder som förlitar sig mer på aktiefinansiering har en stabilare växelkurs.

Shon Ferguson och Aaron Smith, ”Import Demand Elasticities Based on Quantity Data: Theory and Evidence”, *Canadian Journal of Economics*.

Denna studie undersöker olika metoder för att skatta importefterfrågans priskänslighet. Skattningar påverkas i hög grad av om man använder data på handelsflödets värde eller dess kvantitet. Importefterfrågan är mer priskänslig med kvantitetsdata. Dessa resultat tyder också på att de samhällsekonomiska vinsterna av frihandel är större än man tidigare trott.

Ola Andersson, Jim Ingebretsen Carlsson och Erik Wengström, ”Differences Attract: An Experimental Study of Focusing in Economic Choice”, *Economic Journal*.

Ny forskning studerar förekomsten av beslutsfel där individer fokuserar för mycket på egenskaper och attribut där varor skiljer sig åt väsentligt. I en serie kontrollerade experiment finner forskarna ett brett stöd för denna hypotes. De finner även att förekomsten av beslutsfel påverkas av hur attributen framställs och om individerna är under tidspress.

Therese Nilsson, **Martin Fischer**, Gawain Heckley och Martin Karlsson, ”Revisiting Sweden’s Comprehensive School Reform: Effects on Education and Earnings”, *Journal of Applied Econometrics*.

Forskarna undersöker effekterna av övergången till enhetsskolan. En ursprunglig analys av Meghir och Palme (2005) utvidgas till hela befolkningen och med ett nytt utbildningsmått. Resultatet bekräftar små genomsnittliga inkomsteffekter, men forskarna finner större utbildningseffekter och inga minskade arbetsinkomster för elever till högutbildade.

Christian Bjørnskov, ”Did Lockdown Work? An Economist’s Cross-Country Comparison”, *CESifo Economic Studies*.

Denna studie ställer frågan om nedstängningar under sars-cov-2-pandemin har påverkat total mortalitet. I en jämförelse av hur intensiv nedstängningen var och veckovis mortalitet i 24 europeiska länder under de första halvåren 2017–2020, finner studien inget tydligt samband mellan nedstängningsåtgärderna och mortalitetsutvecklingen.

16 april | EU:s återhämtning efter coronakrisen

Med vilka medel ska EU ta sig ut ur coronakrisen och skapa förutsättningar för en inkluderande och uthållig ekonomisk tillväxt? Det var en av frågeställningarna när det finska Utrikespolitiska institutet, Sveriges ambassad i Finland och Nätverket för Europaforskning i Sverige arrangerade lanseringswebbinariet *Europaperspektiv 2021– Vägar till ett uthålligt EU*, i Helsingfors.

Lars Oxelheim, affilierad till IFN, är en av redaktörerna för boken som också medverkade vid webbinariet. Bland de övriga talarna fanns **Magnus Henrekson**, IFN, som presenterade sitt och IFN-kollegan **Niklas Elerts** kapitel om EU:s innovationsförmåga och förmåga att främja entreprenörskap. Med sitt kapitel visar Elert och Henrekson att en reformagenda behövs för att möta det innovationsnödläge som EU-kommissionen utlyste redan 2010. Ett drastiskt förbättrat innovationsklimat behövs för att få unionen att återhämta sig och generera inkluderande och uthållig tillväxt när pandemin är över, skriver de i boken.

Bland talarna fanns även Sveriges ambassadör i Finland Nicola Clase, Mikko Huuskonen, industriråd vid det finska arbets- och näringsministeriet och Karin Bäckstrand, professor vid Stockholms universitet.

Niclas Berggren har utsetts till medlem av den vetenskapliga tidskriften *Public Choices* Editorial Board. *Public Choice* specialiserar sig på att publicera högkvalitativ forskning inom fältet politisk ekonomi. Uppdraget för tidskriften innebär främst att bistå redaktörerna med att utvärdera kvaliteten i de manus som skickas in till tidskriften. Niclas Berggren är programchef för IFN:s forskningsprogram Institutionernas ekonomi och även verksam vid Ekonomihögskolan i Prag.

Didrik Prohorenko är ny forskningsassistent på IFN sedan 6 april. Didrik Prohorenko har en civilekonomexamen i finansiell ekonomi från Linköpings universitet, och en masterexamen i nationalökonomi från Södertörns högskola. I sin magisteruppsats undersökte han bostadsmarknadens roll i den penningpolitiska transmissionsmekanismen i Sverige och i masteruppsatsen skrev han om kartelldetektion. Han har även varit anställd som forskningsassistent vid Södertörns högskola.

Ny podd: Made in Sweden eller en ny vår för globaliseringen?

Hur påverkas världsekonomin ett år in i pandemin? Vad har coronakrisen inneburit för handeln, globaliseringen och protektionismen? Blir det fler Made in Sweden-etiketter framöver eller går globaliseringen en ny vår till mötes? Hör **Fredrik Sjöholm**, professor i internationell ekonomi och vd för IFN i ett nytt avsnitt av IFN-podden. Podden finns på Spotify, Itunes, Libsyn och på www.ifn.se.

Nyhetsbrev:

Nyheter från IFN utkommer sex till sju gånger per år. Dessutom publiceras *News from IFN* två gånger årligen.

Nyhetsbrev